

Публично-частно партньорство (ПЧП)

ПРИЛАГАНЕ НА
ЕВРОПЕЙСКИЯ ОПИТ И
УСПЕШНИ МОДЕЛИ ЗА
РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНИТЕ

Понятие

- Всяка форма на партньорство между общественения и частния сектор с цел изпълнение на проект или услуга, които традиционно се извършват от публичния сектор.

Понятие

- **Партньорство между публичния и частния сектор за изпълнението на проект или предоставянето на услуга на публичния сектор и/или от обществен интерес, при разпределяне на разходите, ползите и рисковете на сътрудничеството във взаимна изгода за двете страни.**

Проявление

Публично-частното партньорство обхваща:

- механизмът за финансиране и изпълнение на изключително необходими обществени услуги/дейности;
- начин за устойчиво повишаване на качеството на услугите, предоставяни от общественения сектор.

Елементи на ПЧП

СУБЕКТИ НА ПЧП (ПАРТНЬОРИ):

- **Публичен сектор**

- на национално ниво - държавата (държавна собственост);

- на регионално и местно ниво - община(общинска собственост);

Това са институции, които имат права на власт и упражняване на контрол.

- **Частен сектор**

- търговски дружества;

- НПО, асоциации, фондации и др.(консултанти и експерти в съответната област на проекта на ПЧП)

Допълваща роля има **финансираща организация (банка, ЕВРОПЕЙСКИ ФОНДОВЕ).**

Ползи

Чрез механизма на публично-частното партньорство:

- обществената нужда се идентифицира по-ясно;
- постига се справедливо разпределение на риска и ползите от изпълнението на проекта;
- общественения сектор запазва контрол;
- намалява се политическото влияние върху дейността, извършвана от публичния сектор.

Ползи

Защо да изберем механизма на публично-частното партньорство:

- осигурява по-голяма гъвкавост за разработка на иновативни практики и модели на изпълнение;
- постига се по-ниска икономическа стойност в дългосрочен план;
- постига се по-висока търговска дисциплина.

Принципи на ПЧП

- Проектите с елемент на ПЧП с обществени функции са форма на равнопоставено и лишено от елемент на административна власт и подчинение работещо взаимодействие между публичния и частния сектор, в което партньорите поемат стратегически ангажименти в дългосрочен план;
- Ангажиментите на партньорите се поемат с цел постигане на по-голяма ефективност и стойност на парите, а именно: използване на финансовия ресурс, управленския опит, предприемаческия дух, технологичните възможности на частния бизнес, скъсяване на сроковете и повишаване на качеството и пестенето на средства.
- Таксите за предоставянето на дейностите по проектите с обществени функции, която общината трябва да заплаща, за да възстанови направената частна инвестиция, зависят изцяло от съответствието на качество на услугата на съответните европейски стандарти;
- Проектното дружество или проектната структура трябва да се стреми към системно предлагане на услуги с необходимото качество, тъй като в противен случай ще бъде санкционирано с намаляване на частта от таксата, дължима за предоставената услуга.

Видове услуги

Сфери на приложение на ПЧП в публичния сектор:

- пътища и мостове;
- летища и пристанища;
- междуградски ЖП транспорт, градски трафик и паркинги;
- води, отпадни води, електроснабдяване и газификация, ВЕИ;
- болници, училища, спортни центрове
- недвижимо имущество от публичния сектор;
- социални жилища;
- предоставяне на административни услуги;

Видове услуги

Сфери на приложение на ПЧП на ниво- община:

- пътища;
- паркинги;
- води, отпадни води, газификация, ЕЕ и ВЕИ;
- училища, спортни центрове;
- недвижимо имущество;
- социални услуги;
- здравни услуги;
- предоставяне на административни услуги;
- туризъм.

Защо е необходимо преминаването към ПЧП?

Цели на страните в ПЧП:

Ползата от дейността, за всяка от страните е предварително определена в договора за ПЧП.

А) Частният сектор:

- генерира по-висока печалба;
- разширяване на пазарното поле чрез стабилност на предлаганите услуги;
- добро управление на капитала, поради ограничените ресурси;
- дисциплинира частния сектор към поддържане на високо качество на услугата

Б) Общественият сектор:

- прехвърля част от риска към частния сектор;
- не застрашава бюджета (в сравнение с бъдещи дългове);
- получава обратно имуществото след приключване на договора;
- решават се социално-икономически въпроси на местно ниво: откриване на нови работни места, увеличаване на приходите в общината, осигуряване на по-висок жизнен стандарт

Функции на ПЧП – обществен сектор

- Одобряване меморандум на ПЧП за всеки един от проектите (основи на проекта, Стратегия за управление на обхвата, на времето, на бюджета, на ЧР, комуникациите, на риска и ефективността на проекта);
- Определяне на формата на ПЧП и институционалната рамка – проектното дружество по реда на ТЗ; проектната структура по реда на закона за юридическите лица с нестопанска цел или консорциум;
- Одобрява обекта, оценката и срока на апортана общината в проектното предложение и срока на съществуване на проектното дружество;
- Определя обема на компетенциите на кмета на общината при изпълнение на всеки конкретен проект в изпълнение на ПЧП;
- Изготвяне на спецификация за извършване на дейността/изпълнение на услугата;
- Определяне на критериите за изпълнение

Функции на ПЧП - Частен сектор :

- предлагане на качествена услуга в резултат на непрекъснат мониторинг – непряк от обществеността и пряк от партньора – публичната институция;
- стриктно изпълнение на договорните ангажименти;
- Предоставяне на частно финансиране за изпълнение на проекта;
- Сключване на дългосрочен договор за услуга;
- Управление на риска;
- Проект и изпълнение на услугата(дейността)

Рискове при ПЧП

Разпределение на риска:

За частния сектор:

- ограничен риск до размера на капиталовото участие в ООД;

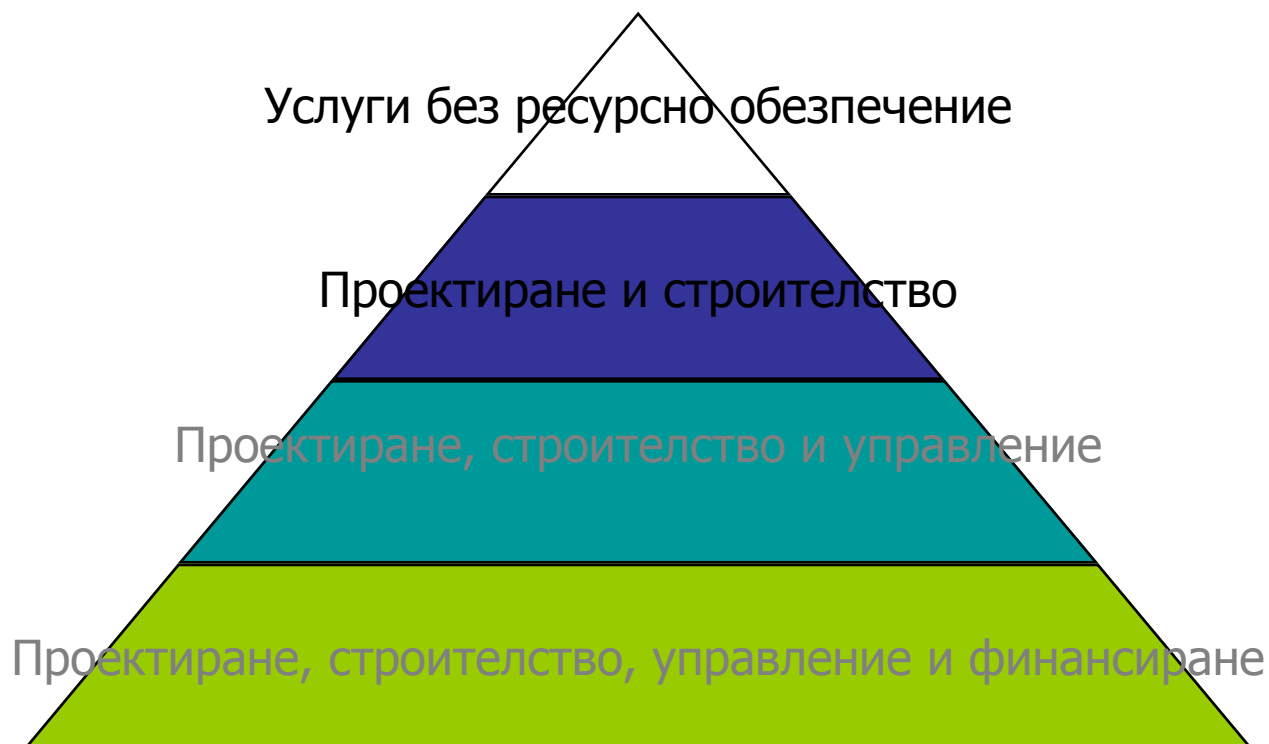
За публичния сектор:

- риск от некачествено изпълнение на услугата. Това рефлектира и върху бизнеса на частния сектор;

Защитата от рискови фактори се изгражда в споразумението между страните.

Прехвърляне на риска

Законодателна рамка

- Конституция на РБ – основният закон , който регламентира: формите на собственост - частна и публична; потенциалните обекти, условията и реда за предоставяне на концесии; насърчаване на стопанската инициатива и задължение на държавата да създаде условия за балансирано развитие на отделните региони. (чл.17-чл.20)

Законодателна рамка

- Закон за концесиите – дефинира понятието концесия и урежда механизма за нейното предоставяне;
- Закон за обществените поръчки – определя принципите, условията и реда за възлагане на обществени поръчки;
- Закон за задълженията и договорите – регламентира принципите и общите правила за договаряне между страните.

Законодателна рамка

- ПРАВНИ ПРОБЛЕМИ
- отсъствие на единна законова рамка за модел на ПЧП – понятието ПЧП не е предмет на легално разглеждане, т.е. няма законова рамка, осигуряваща политическите цели на публичния сектор и печалба за частния сектор;
- отсъствие на законова рамка за упражняване на контрол и правилник за бюджета на ПЧП;
- отсъства наредба за разпоредителни действия от страна на общината – необходимо е да се разработи наредба за разпореждане с общинската собственост (какво може да се апортира).

Законодателна рамка

- ПРАВНА УРЕДБА в ЕО
- ПЧП – намира централно място в структурните фондове;
- в някои от страните са приети и действат специални закони за ПЧП – Великобритания, Ирландия, Чехия. В Испания не е приет такъв специален закон;
- законова уредба за изграждане на дружество със специално предназначение за ПЧП;

Примери за ПЧП

Традиционни модели

- концесии;
- общественени поръчки;
- конкурси;
- приватизация.

ПЧП ДОГОВОРИ

КРАТКОСРОЧНИ ФОРМИ НА ПЧП

Държавата (общината) запазва пълен контрол върху експлоатацията, капиталовите инвестиции и търговския риск

1. **Договори за обслужване** – за изпълнение на конкретни задачи: събиране на такси, ремонт на съоръжения и др.- те приключват с изпълнението на конкретната задача. Инвестициите се осигуряват от собственика на активи .
2. **Договори за управление** – реализират се обикновено в сферата на услугите. Основната цел е подобряване на техническия капацитет на обекта и повишаване на неговата ефективност.

ПЧП ДОГОВОРИ

ДЪЛГОСРОЧНИ ФОРМИ НА ПЧП

1. Договори за концесии – дава най-големи възможности за пълноценно участие на частния сектор в експлоатацията и финансирането на обекта.

Цялата отговорност по осигуряване на инвестициите и подържането на активите при експлоатация се прехвърля на инвеститора.

Според българското законодателство тези договори се прилагат за активи, които са публична собственост.

При концесията всички дейности се извършват в една рамка определена от държавата, която запазва собствеността си.

Примери за ПЧП

ДЪЛГОСРОЧНИ ФОРМИ НА ПЧП

Дългосрочен договор за концесия (10 – 30 години) между:

Публичен сектор

- Определя се по резултатите, не по вложените средства
- Рисковете се прехвърлят към частния сектор
- Не застрашава бюджета (в сравнение с бъдещите дългове)
- По-голяма ефективност в сравнение с традиционния модел
- По-голяма сигурност при бъдещите разходи и качеството на дейността

Частен сектор

- По-голям размер на финансиране
- Ускоряване на изпълнението на проектите – проектиране, изграждане и експлоатация
- Заплащане на услугите след доставката им
- Поема отговорността при спад в качеството
- Възвръща имуществото при приключване на договора

ПЧП ДОГОВОРИ

ДЪЛГОСРОЧНИ ФОРМИ НА ПЧП

2.Смесени дружества за изпълнение на проекти– нова форма , при която публичните власти притежават процент от акциите. По този начин се ограничават отговорностите на частната фирма, а държавата или общината имат по-голямо влияние при защита на публичните интереси.

ПЧП ДОГОВОРИ ДЪЛГОСРОЧНИ ФОРМИ НА ПЧП

3.СИСТЕМАТА ВОТ - най-подходяща форма за ПЧП за големи инвестиционни проекти.

Моделът се прилага при реализацията на отделни инфраструктурни обекти- язовири, пречиствателни станции, автомагистрали и др.

Разходите на концесионера, свързани с изграждането, експлоатацията и подържането се признават за фактически разходи и започват да се приспадат последователно от годината, в която започва експлоатацията на обекта.

КРИТЕРИИ ЗА ИЗБОР НА МОДЕЛ ЗА

ПЧП

- В общественения сектор:
  - Дългосрочни материални ползи за общественения сектор;
  - Придържане към стандартите за опазване на околната среда и за общественото здраве и безопасност;
  - Запазване на обществения интерес

КРИТЕРИИ ЗА ИЗБОР НА МОДЕЛ ЗА

ПЧП

- В частния сектор:
  - Генериране на печалба;
  - Възможности за участие в големи (особено инфраструктурни) проекти;
  - Възможности за влагане на идеи в проектирането на проектите и изпълнението на дейностите и услугите.

ПЛАНИРАНЕ, УПРАВЛЕНИЕ И ИЗПЪЛНЕНИЕ НА МОДЕЛ ЗА ПЧП

- **Планиране на ПЧП:**
  - Идентификация на нуждите;
  - Предварително проучване;
  - Разработка на планови документи: национални (местни) стратегии за развитие, Национален план за развитие, рамкови споразумения със социално икономическите партньори;
  - Изграждане на административен капацитет.

ПЛАНИРАНЕ, УПРАВЛЕНИЕ И ИЗПЪЛНЕНИЕ НА МОДЕЛ ЗА ПЧП

- **Управление на ПЧП:**
  - Изграждане на ПЧП звено в рамките на обществена администрация;
  - Привличане на социално-икономическите партньори чрез сключване на рамкови споразумения;
  - Избор и модел на ПЧП;
  - Разработване на документация за процедурата;
  - Методика и методология на процедура по наблюдение и оценка.

ПЛАНИРАНЕ, УПРАВЛЕНИЕ И ИЗПЪЛНЕНИЕ НА МОДЕЛ ЗА ПЧП

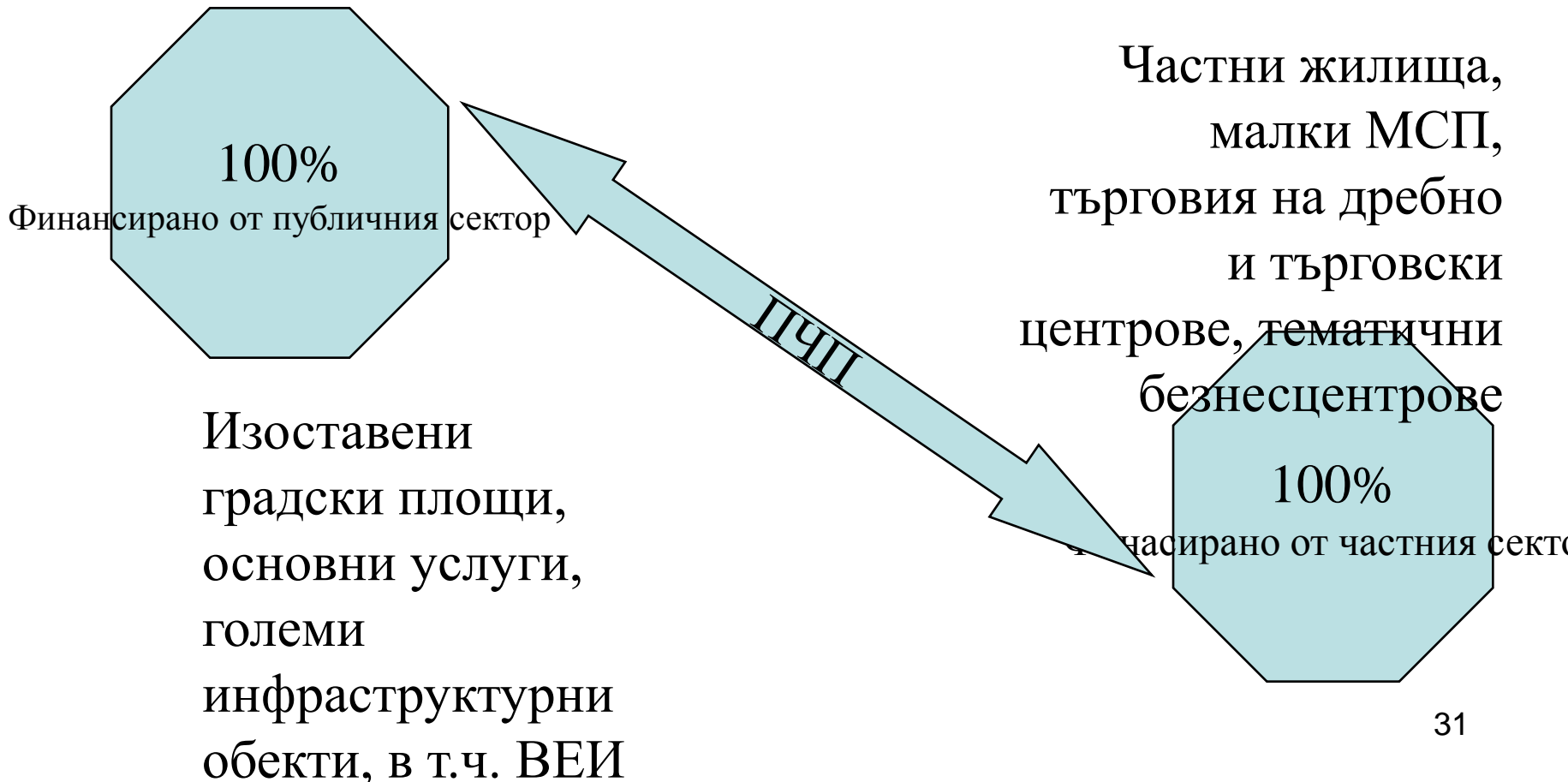

- **Изпълнение на ПЧП-модел:**
  - Провеждане на процедура за реализиране на ПЧП;
  - Изготвяне и сключване на договор;
  - Наблюдение – мониторинг на критериите за изпълнение и провеждане на оперативен контрол;
  - Оценка на изпълнението и резултатите от мониторинга.

Възможни области за сътрудничество чрез ПЧП на местно ниво

Възможности за регионални ПЧП

Успешни модели

Успешни модели

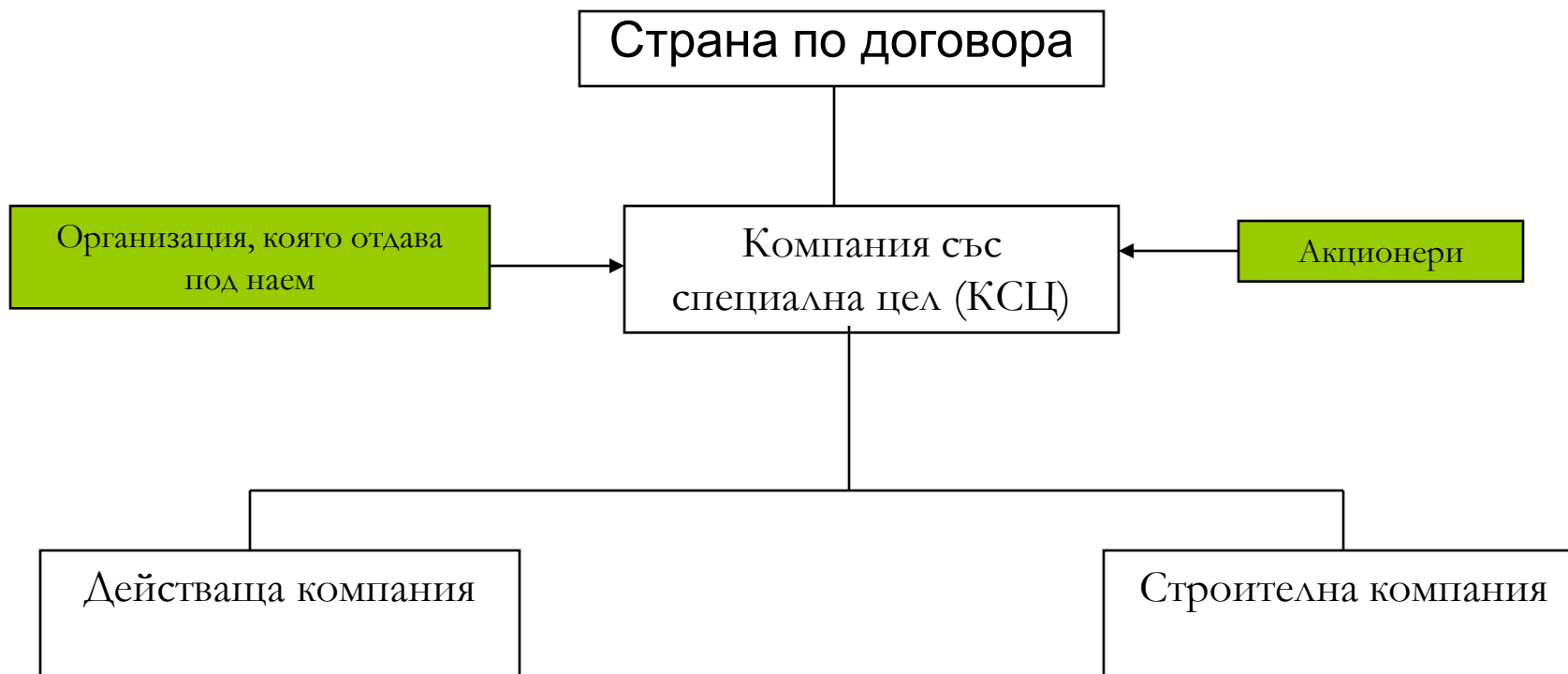

- Великобритания:
  - управление на отпадъци;
  - управление на водите;
  - ПЧП в областта на културата;
  - ПЧП в областта на туризма;

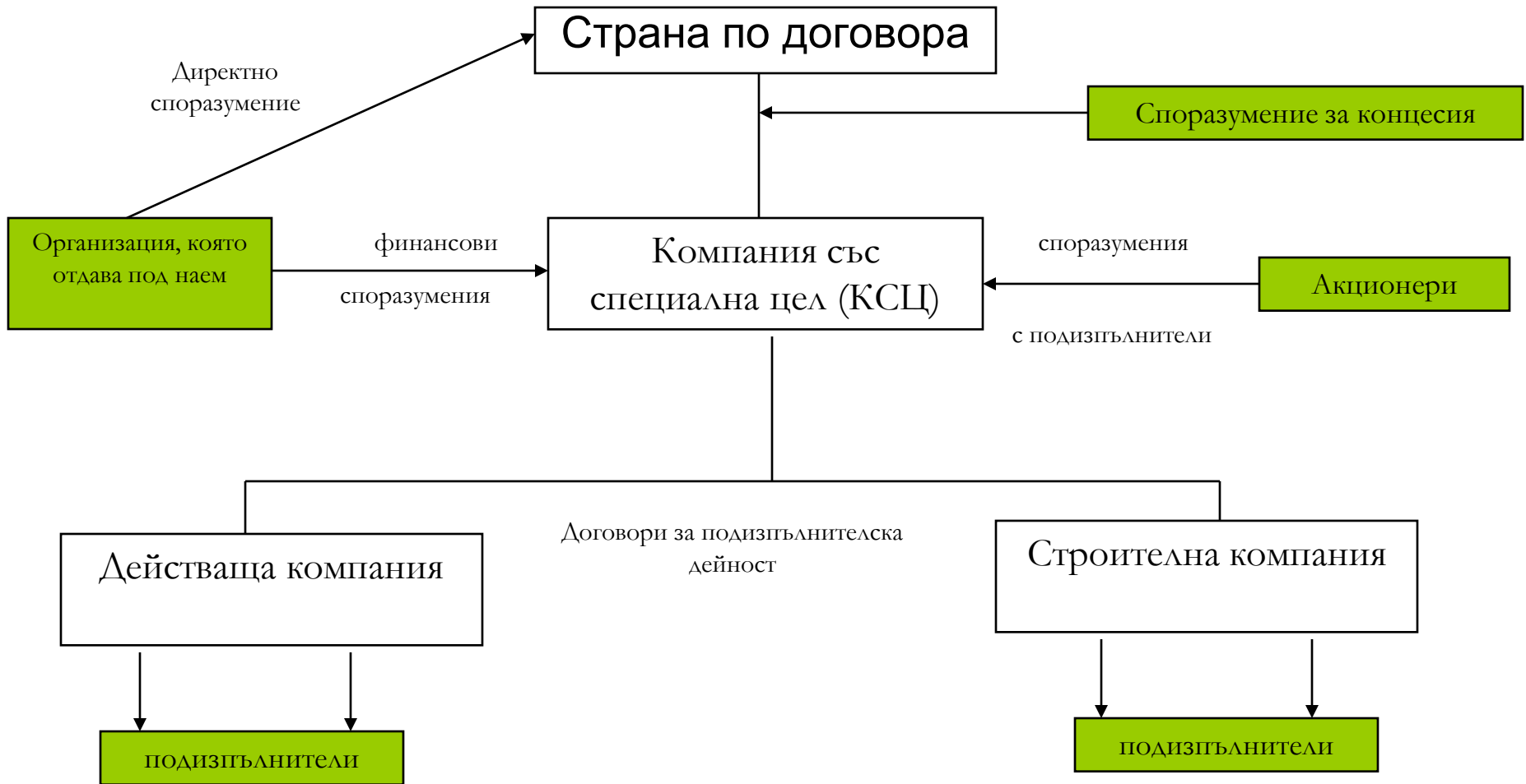

Успешни модели

Успешни модели

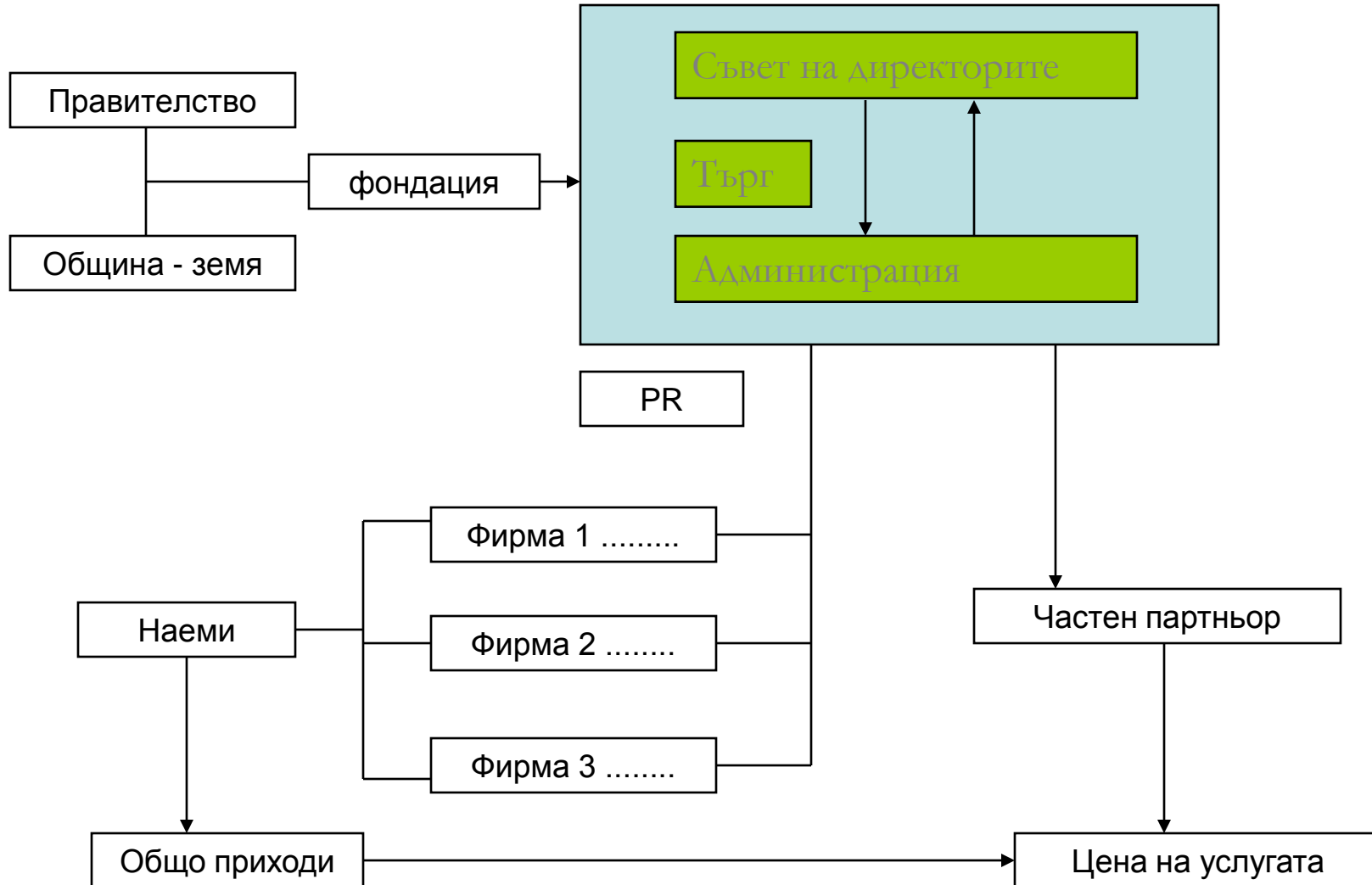
Успешни модели

- Испания – изграждане на индустриална зона

Успешни модели

Успешни модели

- САЩ – ПЧП за социални услуги

Успешни модели

Успешни модели

България

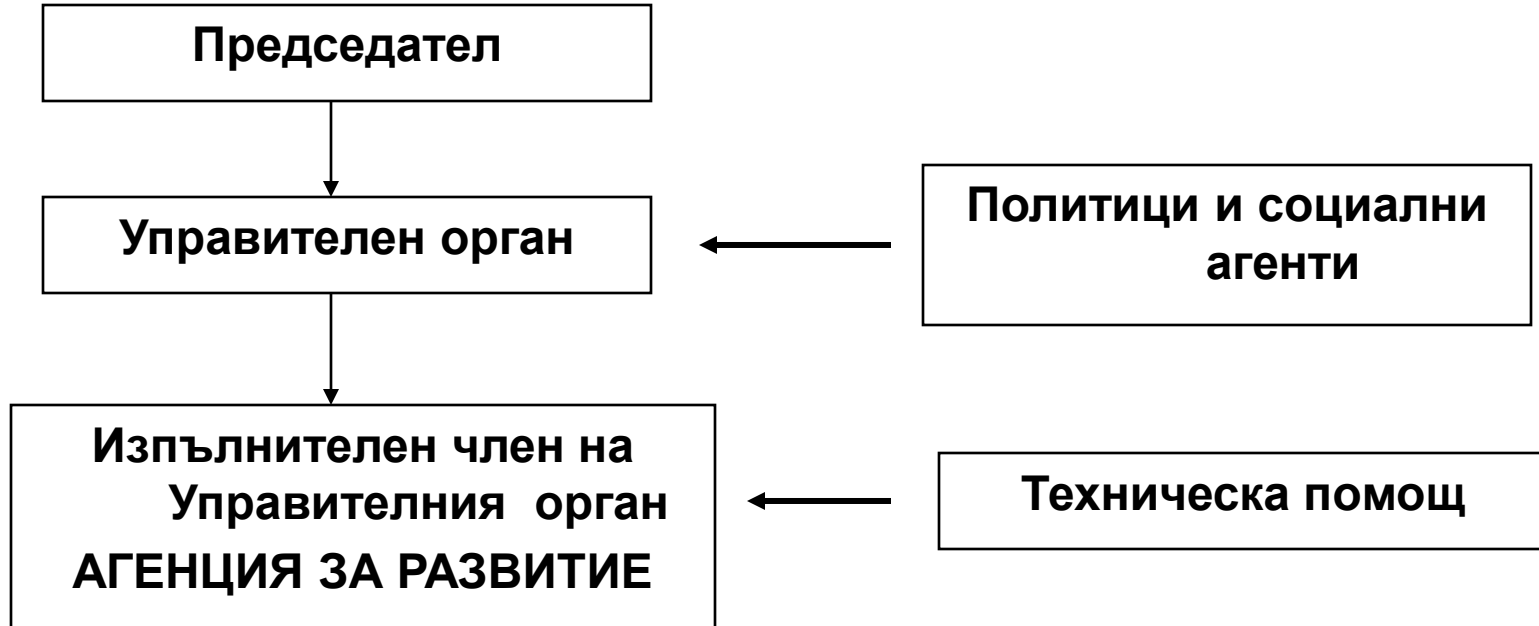
- Община Долна Баня – Агенция за развитие

Цел: “НАСЪРЧАВАНЕ НА МЕСТНОТО И РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ ПОСРЕДСТВОМ СЪЗДАВАНЕТО НА ПОДХОДЯЩИ УСЛОВИЯ, КОИТО ДА СПОСОБСТВАТ ИНВЕСТИРАНЕТО И СЪЗДАВАНЕТО НА ЗАЕТОСТ В РЕГИОНА. СЪТРУДНИЧЕСТВО ЗА ОСЪЩЕСТВЯВАНЕ НА ПРОФЕСИОНАЛНО ОБУЧЕНИЕ НА КВАЛИФИЦИРАН ПЕРСОНАЛ СЪГЛАСНО ЗАЯВЕНИТЕ НУЖДИ ОТ ПРОИЗВОДСТВЕНИЯ СЕКТОР. УПРАВЛЕНИЕ НА СЪЩЕСТВУВАЩИТЕ РЕСУРСИ ПОДПОМАГАЙКИ НАРАСТВАНЕТО НА ПРЕДПРИЕМАЧЕСКИЯ ПОТЕНЦИАЛ”

Успешни модели

Основна структура на Агенцията

Успешни модели

- **СТРАТЕГИИ НА АГЕНЦИЯТА**
  - ДИНАМИЗИРАНЕ, РАЗВИТИЕ И НАСЪРЧАВАНЕ
  - ИНФРАСТРУКТУРИ И УСЛУГИ
  - ПРОФЕСИОНАЛНО ОРИЕНТИРАНЕ И ПРОФЕСИОНАЛНО ОБУЧЕНИЕ
  - ЕВРОПЕЙСКО ИЗМЕРЕНИЕ, ИНОВАЦИЯ И НОВИ ТЕХНОЛОГИИ

ТЕЗИ СТРАТЕГИИ СЕ ОСЪЩЕСТВЯТ ПОСРЕДСТВОМ ОПРЕДЕЛЕНИ МЕРКИ.

УСПЕШНИ МОДЕЛИ

БЪЛГАРИЯ - JOBS

- Съвместен проект на МТСП и ПРООН за насърчаване на заетостта и подкрепа на малкия бизнес
- Устойчива мрежа от 37 бизнес центъра и 10 бизнес инкубатора в цялата страна
- Модел за партньорство между обществения и частния сектор за местно икономическо развитие

Какво печели общността?

Пресечна точка за сътрудничество и диалог в общността

- БЦ обединява интереса на всички, от които зависи икономическото развитие на общността, и те заедно решават общи проблеми
- БЦ инициира, разработва и изпълнява проекти за развитие на общността с широк кръг партньори (общини, бизнес сдружения, граждански организации, училища, институции и др.)

Какво печели общността?

Пресечна точка за сътрудничество и диалог в общността

- БЦ обединява интереса на всички, от които зависи икономическото развитие на общността, и те заедно решават общи проблеми
- БЦ инициира, разработва и изпълнява проекти за развитие на общността с широк кръг партньори (общини, бизнес сдружения, граждански организации, училища, институции и др.)

Успешни модели

България

- **Модел на ПЧП “НПО-Местна власт”**

Моделът се разработва по програма “ПОДОБРЯВАНЕ НА СОЦИАЛНАТА СРЕДА ЗА ПЕРИОДА 2004 – 2006 Г.” Програмата се финансира от Фондация “Чарлз Стюарт Мот”, а реализацията се извършва със съдействието на Фондация за реформа в местното самоуправление.

Участват пилотно 10 общини : Бобов дол, Брацигово, Годеч, Ихтиман, Костенец, Кресна, Пещера, Сапарева баня, Сопот, Струмяни.

Успешни модели

България

Цели на програмата: да се насърчат партньорства за подобряване на социалната среда, да се повиши възможността на местната власт да решава социални проблеми в сътрудничество с маргинализирани групи и други социални групи; реализиране на проекти от и в полза на местните власти.

Резултати: придобиване на практически умения за осъществяване на конкретни съвместни дейности; изграждане на механизъм за предоставяне на социални услуги и включването на подпомаганите групи в живота на общността.

Успешни модели

България Проекти за е-управление

ФРМС участва в реализацията на пилотен проект за област Габрово, подпомогнат финансово от Швейцарската Агенция за развитие – “Общински център за услуги и информация на гражданите”.

Четирите общини – Габрово, Севлиево, Трявна и Дряново реализираха електронна връзка за обмяна на документи помежду си и с Областната управа.

Още 37 проекта за общини в страната са изпълнени в тази насока с финансовата помощ на Американската агенция за развитие на обща стойност 1 200 х. щ.д., от които 700 х. щ.д са собствени средства на общините.

Успешни модели

България

Редуциране на количеството от органични отпадъци и оползотворяването им чрез използване чрез компостиране в Стралджа

Общината е определила и почистила площадка. Доставени са и контейнерите, в които ще бъдат изхвърляни битовите отпадъци. Тече медийна кампания, публикации в местния вестник и репортажи по кабелната телевизия. Сред гражданите на Стралджа е разпространена листовка, разясняваща същността на компостирането и призоваваща ги към активно участие в реализацията на проекта. Разпространява се брошура.

Резултати - намаляване на количеството на депонираните органични отпадъци; намаляване замърсяването на почвите в резултат на заниженото потребление на изкуствена тор; повишаване на екологичната култура на населението; създаване на навици в областта на компостирането.

Изграждане на капацитет

- В публичния сектор:
  - Ръководители на специализирани структури в централната администрация;
  - Финансови директори/ ръководители в местната администрация или други обществени органи;
  - Ръководители на проекти или управители на институционално обособени дейности, изпълнявани в схема на ПЧП.

Играждане на капацитет (2)

- В частния сектор:
  - Финансисти на ПЧП;
  - Изпълнители на договори;
  - Управители;
  - Юристи;
  - Счетоводители;
  - Консултанти.

Изграждане на капацитет - проекти

- Пилотни проекти:
  - ПРООН;
  - Световна банка;
  - Европейска банка за възстановяване и развитие;
  - Американска агенция за международно развитие.

Изграждане на капацитет - проекти

- Източници на финансиране:
  - Програма ИСПА на ЕС;
  - Други международни институции и програми;
  - Национален бюджет;
  - Общински бюджет;
  - Структурни и Кохезионен фонд на ЕС.

Изграждане на капацитет – проекти (2)

- Държавата:
  - изграждане на специализирано звено в Министерство на финансите;
  - реализиране на пилотни проекти:
  - национален бюджет;
  - програма ИСПА;
  - програма ФАР;
  - структурни фондове.

Изграждане на капацитет – проекти (3)

- подобряване на разбирателството,
- по-добра комуникация,
- изграждане на капацитет
- заздравяване на връзките между местните власти, частния сектор и гражданските организации

Печелевши са тези проекти, които са плод на сътрудничество между публичните власти, частния сектор и гражданските организации и които отразяват приоритетите, заложи в плановите документи на национално, регионално и местно ниво .

Подпомагане на ПЧП на местно

НИВО

- разширяване на възможността за генериране на и разпореждане със собствени ресурси от страна на местните власти;
- повишаване на капацитета и компетентността на местните власти за управление и развитие чрез партньорство с частния сектор;
- създаване на умения за привличане и ефективно използване на средства за подкрепа на местното икономическо развитие от национални и международни източници;
- съгласуване и взаимно допълване на развитието на населените места в рамките на по-големи регионални структури чрез между общинско коопериране и планове за регионално развитие;
- облекчаване на условията за кредитиране на малки и средни предприятия и по-специално насърчаване на институциите за микрокредитиране;
- насърчаване на публично-частното партньорство в икономическото развитие, чрез премахване на съществуващи законодателни пречки и даване на приоритет на публичните инвестиции на проекти със смесено финансиране

> ПОЛЗИ

- > Инвестиране на собственост, а не на средства
- > Разделяне на риска с останалите инвеститори
- > По-ефективно управление на инвестиционния процес и стопанската дейност
- > Възможност за активно управление на инвестицията